

Nagyvállalkozók tíz év után

Laki Mihály- Szalai Julia

MTA Közgazdasági Kutató Központ – MTA
Társadalomtudományi Kutatóközpont

2013. január 18.

Kornai János 85' konferencia

Az előadás vázlata

- kutatástörténet
- egy nem várt fejlemény: megtorpanás, kudarcok
- szokásos, de nem kielégítő magyarázatok
- életút-elemzés
- vállalattörténet és stratégia elemzés
- társadalomrajz

Kutatástörténet

Korábbi kutatás (48 interjú 1998-2001)

- Laki Mihály – Szalai Júlia: Vállalkozók vagy polgárok? A nagyvállalkozók gazdasági és társadalmi helyzetének ambivalenciái az ezredforduló Magyarországon Osiris kiadó Budapest 2004
- Mihály Laki – Júlia Szalai: The Puzzle of Success: Hungarian Entrepreneurs at the Turn of the Millennium Europe Asia Studies Vol. 58 N2 3 May 2006 317-347 pp

Követő kutatás (35+7++31 interjú 2009-2011)

Könyv kiadás alatt

Definíció

Nagyvállalatnak tekintettük az évi 1 milliárd Ft bevételt meghaladó és/vagy 500 főnél többet foglalkoztató vállalatokat, vállalatcsoportokat. A kisvállalatok csoportjába az évi 10 millió forintnál kevesebb bevétellel rendelkező és/vagy 10 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatokat soroltuk. A középvállalatok a két mérethatár között helyezkednek el.

Egy elhamarkodott állítás:

„Annyit azonban megállapíthatunk, hogy nagyszámú, magyar tulajdonban levő közép és nagyvállalat, vállalkozás tartós fennmaradása döntő mértékben befolyásolja az új magyar nagypolgárság kialakulásának esélyeit. Azért is kutattunk a nagyvállalkozók között, mert feltételeztük, hogy ebből a társadalmi csoportból rekrutálódik majd (rekrutálódhat talán a *legnagyobb eséllyel*) az Európai Unióba tartó Magyarország társadalmának kulturális és életforma mintát kínáló, közéleti és politikai szerepet vállaló új közép- és nagypolgárság. Nem zártuk ki, hogy a nagyvállalkozóknak csak egy része, ők némi időbeli eltolódás, késleltetés után válnak nagypolgárrá, ezért inkább a nagypolgári életforma jeleit, kezdeteit, és nem kifejezett és teljes formáit kerestük.”

A mintában szereplő vállalatok méretváltozásai 1990-2000

Méretkategória az induláskor	Vállalatnagyság az interjú készítésekor			Összesen
	kicsi	közepes	nagy	
kicsi	-	15	11	26
közepes	-	7	6	13
nagy	-	-	7	7
nincs adat	-	-	2	2
Összesen	-	22	26	48

A mintában szereplő vállalatok méretváltásai 2000-2010

Tíz évvel ezelőtti állapot	Vállalati méret az interjú készítésekor			Összesen
	kicsi	közepes	nagy	
kicsi	-	-	-	-
közepes	9	8	3	20
nagy	6	2	15	23
nincs adat				
Összesen	15	10	18	43

Összehasonlítottuk

- a régi vállalkozók jelenlegi állapotát – a 10 évvel ezelőttivel
- a régi vállalkozók és a kontrollcsoport vállalkozóinak jelenlegi állapotát
- a régiek vállalatainak mostani és 10 évvel ezelőtti állapotát
- a régiek és kontrollcsoport vállalatainak mostani állapotát

A „régiek” gyenge teljesítményének szokásos, ám esetünkben nem kielégítő magyarázatai

- világgazdasági válság 2008
- a tulajdonszerzés módja
- makrogazdasági folyamatok
- adók
- hitelek, kamatok
- stabil szabályozók
- stabil tulajdonviszonyok
- ágazati szerkezet
- állami részvétel (támogatások, beszerzések)
- innovációs képesség

Életút-elemzés 1

hasonlóságok a régiek és a kontrollcsoport tagjai között

- túlnyomó többségük férfi
- egyetemet, főiskolát végzett
- városlakó

Életút-elemzés 2

eltérések a régiek és a kontroll csoport tagjainak életútjában

- **életkor** (üzleti ambíciók, nemzedékváltás)
- **családi háttér** (a vállalkozó szülők gyakorisága)
- **a szervezett tanulás terei** (külföldi tanulás, az oktatott tárgyak)
- **az iskolán kívüli tanulás terei** (hazai, külföldi magánvállalat)

A régiék vállalatainak jellegzetes piaci magatartása

- az állami vállalatok összeomlása teremtett pótlólagos kereslete kiváltotta piacra lépés gyors növekedést eredményezett
- a gyorsan növekvő piaci részesedés más vállalatok belépését is ösztönözte
- a pótlólagos kereslet növekedési hatása fokozatosan megszűnt – főként az évezred első éveiben
- a később érkezők (nemzetközi nagyvállalatok pl.) hatékony versenyeszközöket alkalmaztak
- a „régiek” piaci részesedése stagnált, visszaesett.

A kontrollcsoport vállalatainak jellegzetes piaci magatartása

- a multinacionális cégek erőfölénye: adottság**
- elkerülés 1: specializáció**
- elkerülés 2: a multik számára érdektelen, másodlagos piaci szegmens**
- minőség és márka verseny**
- külpiaci rés**

A

a régiek kudarcának gyakori okai

- lassú, vonakodó kivonulás a telítődő piacokról
- ingatlan-fejlesztés: menekülőút vagy zsákutca?

Amire valószínűleg nem jut idő: a nagyvállalkozók társadalomrajza – tíz év múltán

- a „szocialista örökség”
- az indulás különbségeiben rejlő relatív előnyök
- a bizalomvesztés metszetei
- a családi vállalkozások
- vállalkozói önmeghatározások a változó ideológiai-politikai térben

Köszönjük a figyelmet!